

## **ГЛОВЮК ІРИНА ВАСИЛІВНА**

Національний університет «Одеська юридична академія»,  
завідувач кафедри кримінального процесу,  
доктор юридичних наук, доцент,  
АО «Barristers», адвокат

### **ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗУМНОСТІ СТРОКІВ РОЗГЛЯДУ ТА ВИРІШЕННЯ СКАРГ СЛІДЧИМ СУДДЕЮ**

Стаття 306 КПК України, яка регламентує порядок розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого чи прокурора під час досудового розслідування, не передбачає повноваження стосовно витребування слідчим суддею матеріалів для розгляду таких скарг, хоча у доктрині зазначається про наявність такого права слідчого судді [1, с. 653]. На практиці це питання вирішується [2-8], при тому, що процесуальний порядок прийняття рішення про витребування є різним: наприклад, слідчі судді виносять ухвалу про витребування матеріалів кримінального провадження та ухвалу про відкриття провадження, в якій вказують на необхідність надання матеріалів кримінального провадження (по скаргах на закриття кримінального провадження) [9, с. 65].

Разом з тим, таке витребування у ряді випадків спричиняє затягування розгляду скарги, якщо вчасно ці матеріали стороною обвинувачення з різних причин не подаються. На це звертається увага в узагальненні судової практики, хоча і тільки стосовно скарг на постанову про закриття кримінального провадження. Так, як зазначено в Узагальненні «Про практику розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування», результати аналізу судової практики розгляду скарг на рішення, дії, бездіяльність під час досудового розслідування свідчать про те, що в окремих випадках недотримання встановленого строку їх розгляду зумовлено незалежними від слідчого судді причинами. Зокрема, це стосується строків витребування матеріалів кримінального провадження, дослідження яких є невід'ємною умовою прийняття обґрунтованого рішення за результатами розгляду скарги на постанову слідчого, прокурора про закриття кримінального провадження. Незважаючи на те що стосовно цієї категорії скарг встановлено більш тривалий строк розгляду, порівняно з іншими скаргами, згідно з інформацією, наданою апеляційними судами, процесуальні строки в таких випадках порушуються через те, що витребувані матеріали надходять на запит суду лише через 7 – 10 днів з моменту їх витребування. При тому, що строк розгляду скарги – не пізніше сімдесяти двох годин з моменту надходження відповідної скарги, крім скарг на рішення про закриття кримінального провадження, які розглядаються не пізніше п'яти днів з моменту надходження скарги, то за такого строку подання матеріалів неможливо вчасно розглянути скаргу.

У свою чергу, з позицій відстоювання інтересів скаржника, неподання матеріалів може унеможливити розгляд скарги, якщо сторона обвинувачення “дотягне” до закінчення досудового розслідування, коли слідчий суддя вже не матиме повноважень з розгляду та вирішення скарги. Це особливо характерно для розгляду скарг на повідомлення про підозру, нездійснення інших процесуальних дій, які слідчий, прокурор зобов’язаний вчинити у визначений КПК України строк, на постанови про відмову в задоволенні клопотання про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій. Тому виникає потреба вирішення цього питання як на практичному рівні, так і на нормативному.

На практичному рівні можливо запропонувати такий алгоритм дій:

- 1) у скарзі за ст. 303 КПК України формулювати клопотання про витребування матеріалів кримінального провадження у сторони обвинувачення (з урахуванням наявності групи слідчих та групи прокурорів), уточнивши коло необхідних матеріалів;

- 2) у разі неподання матеріалів стороною обвинувачення подавати слідчому судді клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів, а саме матеріалів відповідного досудового розслідування, обґрунтувавши його необхідністю розгляду та вирішення скарги у розумний строк.

Що торкається нормативного рівня, то слід внести комплекс змін та доповнень до КПК України, які зможуть мінімізувати зловживання сторони обвинувачення стосовно неподання матеріалів слідчому судді.

По-перше, слід повністю погодитися із пропозицією С.О. Пшенічка, що у КПК слід передбачити повноваження слідчого судді витребувати матеріали кримінального провадження для вивчення при вирішенні питання про відкриття провадження за скаргою або вже після відкриття цього провадження [10, с. 151] та передбачити повноваження слідчого судді постановляти таку ухвалу у вигляді окремого процесуального документу, у якому встановлювати формалізований граничний строк подання матеріалів слідчим, прокурором слідчому судді.

У доктрині є пропозиція прямо передбачити механізм витребування лише для розгляду та вирішення скарг на постанову про закриття кримінального провадження [9, с. 66], що викликає зауваження. Як видається, абсолютно неможливо розглянути без матеріалів кримінального провадження скаргу на: бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає у не поверненні тимчасово вилученого майна; рішення слідчого, прокурора про зупинення досудового розслідування; рішення прокурора, слідчого про відмову у визнанні потерпілим; рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора при застосуванні заходів безпеки; рішення слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій; рішення слідчого, прокурора про зміну порядку досудового розслідування та продовження його згідно з правилами, передбаченими главою 39 КПК України; рішення прокурора про відмову в задоволенні скарги на недотримання розумних строків слідчим, прокурором під час

досудового розслідування; повідомлення слідчого, прокурора про підозру; відмову слідчого, прокурора в задоволенні клопотання про закриття кримінального провадження з підстав, передбачених пунктом 9<sup>1</sup> частини першої статті 284 КПК України, адже без матеріалів неможливо всебічно перевірити законність та обґрунтованість вищеперелічених рішень, законність дій слідчого та прокурора, а у розпорядженні сторони захисту та інших учасників кримінального провадження може бути недостатньо матеріалів для належного обґрунтування своєї правової позиції при розгляді скарги слідчим суддею, що обумовлено, серед іншого, і недоліками ст. 221 КПК України [11]. Відповідно, механізм витребування має бути застосовний для розгляду та вирішення усіх скарг за ст. 303 КПК України.

По-друге, слід передбачити процесуальний порядок, дещо схожий на заходи забезпечення позову за ЦПК України, КАС України, а саме – можливість у разі неподання у встановлений слідчим суддею строк матеріалів стороною обвинувачення ухвалою слідчого судді заборонити стороні обвинувачення здійснювати дії, передбачені ч. 2 ст. 283 КПК України, та ст. 290 КПК України. Про це слід відразу вказувати в ухвалі слідчого судді про витребування матеріалів кримінального провадження для розгляду скарги, і відповідне рішення має прийматися у разі, якщо про це вказано у скарі або окремому клопотанні скажника.

Таким чином, розумність строків розгляду та вирішення скарг слідчим суддею у аспекті забезпечення прав скажника з урахуванням сучасних правозастосовчих реалій має бути забезпечена внесенням змін та доповнень до КПК України, адже наявних процесуальних можливостей для захисту прав скажника явно недостатньо.

### **Список використаної літератури:**

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. За загальною редакцією професорів В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. К.: Юстініан, 2012. 1224 с.
2. Ухвала слідчого судді Іванківського районного суду Київської області від 28 грудня 2015 р. (справа № 366/3054/15-к) Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63380344>
3. Ухвала слідчого судді Бахмацького районного суду Чернігівської області від 9 січня 2014 р. (справа № 728/3/14-к) Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/36594693>
4. Ухвала слідчого судді Приморського районного суду м. Одеси від 22 лютого 2017 року (справа № 522/3493/17) Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65764126>
5. Ухвала слідчого судді Новомиколаївського районного суду Запорізької області від 10 червня 2014 р. (справа № 322/391/14-к) Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/44576518>
6. Ухвала слідчого судді Червонозаводського районного суду м. Харкова від 8 листопада 2017 р. (справа № 646/4876/17) Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71611429>

7. Ухвала слідчого судді Царичанського районного суду Дніпропетровської області від 18 жовтня 2018 р. (справа № 196/1481/15-к) Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77219652>
8. Ухвала слідчого судді Марганецького міського суду Дніпропетровської області від 4 жовтня 2017 р. Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/69334140>
9. Шапутько С.В. Повноваження слідчого судді щодо судового контролю у кримінальному провадженні : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2018. 267 с.
10. Пшенічко С. О. Повноваження слідчого судді з розгляду та вирішення скарг у досудовому провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2014. 253 с.
11. Гловюк І.В. Актуальні проблеми вдосконалення нормативної регламентації ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення. Теорія та практика правоохоронної діяльності: Міжнародна науково-практична конференція (11 листопада 2016 року) / упор. Ю. С. Назар. Львів: ЛьвДУВС, 2016. С. 73-77.

**Ключові слова:** слідчий суддя, скарга, ухвала, сторона обвинувачення, розумний строк.

**Ключевые слова:** следственный судья, жалоба, определение, сторона обвинения, разумный срок.

**Key words:** investigating judge, complaint, ruling, prosecution, reasonable time.

## **ГЛУШКОВ ВАЛЕРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ**

Київський інститут інтелектуальної власності і права  
Національного університету «Одеська юридична академія»,  
доктор юридичних наук, професор,  
академік Європейської Академії безпеки та конфліктології,  
заслужений юрист України

## **СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Судовий контроль під час здійснення оперативно-розшукової діяльності – це регламентована нормативно-правовими актами діяльність судових органів України, що спрямована на забезпечення прав і свобод людини при здійсненні певних оперативно-розшукових заходів оперативними підрозділами правоохоронних органів, що стосуються обмеження в рамках визначених законодавством України таких прав. Головною метою судового контролю є: забезпечення прав і свобод людини і громадянина за законністю та обґрунтованістю обмеження конституційних прав осіб при проведенні визначених оперативно-розшукових заходів. У ст. 64 Конституції України закріплено, що конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Основним законом. Контроль